

POSTANOWIENIE

26 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 26 lutego 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa Banku spółki akcyjnej w W.
przeciwko L.K.

o zapłatę,

na skutek wystąpienia przez Sąd Okręgowy w Warszawie
postanowieniem z 14 stycznia 2026 r., XXVIII C 147/26,
o przekazanie do sądu równorzędnego,

**odmawia przekazania sprawy innemu sądowi
równorzędnemu.**

(A.G.)

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 14 stycznia 2026 r. (sygn. akt XXVIII C 147/26) Sąd Okręgowy w Warszawie, rozpoznając sprawę z powództwa Banku spółki akcyjnej w W. przeciwko L.K. o zapłatę (zasądzenie kwoty dochodzonej tytułem zwrotu nominalnej wartości kapitału udostępnionego pozwanej na podstawie umowy kredytu), na podstawie art. 45 k.p.c. zwrócił się do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu.

W zasadniczych powodach rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 200 k.p.c. niewłaściwość sądu może być brana pod uwagę jedynie do czasu doręczenia pozwu, a po jej stwierdzeniu sprawa powinna zostać przekazana sądowi właściwemu. Podniósł, że według art. 27 k.p.c. powództwo przeciwko

osobie fizycznej wytacza się według miejsca jej zamieszkania, przy czym pozwana aktualnie przebywa za granicą (w Szwajcarii), natomiast jej ostatni adres w kraju to ul. [...] w W.. Zwrócił ponadto uwagę na aktualne obciążenie sędziów w XXVIII Wydziale Cywilnym Sądu Okręgowego w Warszawie (około 950 spraw), co ma wpływać na czas rozpoznawania spraw. W świetle tych okoliczności uznał, że nie jest możliwe ustalenie właściwości miejscowej na podstawie przepisów k.p.c., co – w jego przekonaniu – uzasadniało wystąpienie do Sądu Najwyższego z wnioskiem o oznaczenie sądu właściwego na podstawie art. 45 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 45 § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo, jeżeli w myśl przepisów kodeksu postępowania cywilnego nie można w świetle okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej. Przepis ten na charakter wyjątkowy i subsydiarny, a jego zastosowanie jest możliwe dopiero po wyczerpaniu wszystkich ustawowych podstaw ustalenia właściwości miejscowej. W sprawach przeciwko osobom fizycznym właściwość miejscową ogólną określają art. 27 i 28 k.p.c.

Sąd Okręgowy oparł swoje stanowisko wyłącznie na art. 27 k.p.c., nie dostrzegając regulacji art. 28 k.p.c., która w okolicznościach sprawy ma charakter decydujący, skoro z ustaleń tego Sądu wynika, że pozwana aktualnie przebywa poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (w Szwajcarii), a jej ostatni adres w Polsce jest znany (ul. [...] w W.). Okoliczność ta ma zasadnicze znaczenie dla ustalenia właściwości miejscowej, gdyż w sytuacji, w której pozwany nie ma miejsca zamieszkania w Polsce, zastosowanie znajduje art. 28 k.p.c. Przepis ten stanowi, że jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania w Polsce, ogólną właściwość oznacza się według miejsca jego pobytu w Polsce, a gdy nie jest ono znane lub nie leży w Polsce – według ostatniego miejsca zamieszkania pozwanego w Polsce. Skoro zatem ostatni adres pozwanej w Polsce jest znany, istnieje ustawowa podstawa do ustalenia właściwości miejscowej sądu bez potrzeby sięgania po art. 45 k.p.c.

Stanowisko to znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W postanowieniu z 13 maja 2022 r., III CO 393/22, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że

pojęcie miejsca zamieszkania pozwanego w art. 27 i 28 k.p.c. odnosi się do miejsca położonego w Polsce, a jako miejsce zamieszkania należy rozumieć jego polski adres. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania w Polsce, właściwość ogólną ustala się według art. 28 k.p.c., a więc według miejsca jego pobytu w Polsce, a gdy nie leży ono w Polsce – według ostatniego miejsca zamieszkania w Polsce. Podobnie w postanowieniu z 27 grudnia 2017 r., V CO 276/17, Sąd Najwyższy odmówił oznaczenia sądu właściwego, wskazując, że skoro pozwany mieszka za granicą, lecz jego ostatnie miejsce zamieszkania w Polsce jest znane, właściwość miejscową należy ustalić na podstawie art. 28 k.p.c. W takiej sytuacji nie zachodzą przesłanki zastosowania art. 45 k.p.c.

Sąd Okręgowy nie odniósł się do tej regulacji, mimo że z jego ustaleń wynika, iż pozwana przebywa poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, a jej ostatni adres w Polsce jest znany. Oznacza to, że nie wyczerpano ustawowych podstaw ustalenia właściwości miejscowej wynikających z kodeksu postępowania cywilnego, co wyłącza możliwość zastosowania właściwości delegacyjnej.

Podniesione okoliczności dotyczące obciążenia sędziów XXVIII Wydziału Cywilnego wynikającego z liczby spraw nie mają znaczenia dla ustalenia właściwości miejscowej i nie mogą uzasadniać przekazania sprawy innemu sądowi, gdyż art. 45 k.p.c. służy wyłącznie usunięciu obiektywnej niemożności jej określenia, a nie korygowaniu efektywności pracy sądu.

Należy również wskazać, że zgodnie z art. 200 § 1⁴ k.p.c., jeżeli sąd uzna się za niewłaściwy, powinien sam przekazać sprawę sądowi właściwemu, a nie kierować jej do Sądu Najwyższego. Pominięcie tej regulacji dodatkowo potwierdza, że wniosek został złożony przedwcześnie, zwłaszcza że właściwość miejscową można ustalić na podstawie art. 28 k.p.c.

Pozwana jest konsumentem, a roszczenie dotyczy zwrotu kapitału kredytu. Zgodnie z wyrokiem TSUE z 11 kwietnia 2024 r., C-183/23, sąd krajowy ma obowiązek zapewnić konsumentowi realną i skuteczną ochronę, a właściwy jest sąd ostatniego znanego miejsca zamieszkania konsumenta. Kierowanie sprawy do Sądu Najwyższego mimo możliwości ustalenia właściwości miejscowej

prowadziłoby do nieuzasadnionego wydłużenia postępowania i osłabienia ochrony konsumenta.

Zauważyć też należy, że strona w pozwie wnioskowała o zwrócenie się o akta równoległego postępowania dotyczącego tej samej umowy kredytu. Potwierdza to brak wątpliwości co do danych stron oraz jurysdykcji polskiej.

Wobec możliwości ustalenia właściwości miejscowej na podstawie art. 28 k.p.c., braku przesłanek z art. 45 k.p.c., pominięcia obowiązku wynikającego z art. 200 § 1⁴ k.p.c. oraz konieczności zapewnienia konsumentowi skutecznej ochrony, wniosek Sądu Okręgowego w Warszawie nie może zostać uwzględniony.

Z tych względów należało odmówić przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu.

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[SOP]